

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Poetiske Skrifter I

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter I", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter I*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN, 1926-1930, s. 305. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oehl01val-shoot-idm139633868716880/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter I

- 111 *Mit Fødselssted paa Vesterbro.* Digtet er skrevet November 1847 som Tak for et Litografi af Oehls Fødested ved Indgangen til Frederiksberg Allé. Trykt første Gang i Bd. XXIII af F. L. Lieberbergs Udgave af Oehls poetiske Skrifter; her gengivet efter Ms. paa Kgl. Bibliotek.
i denne Runddeel »To Sommere [1803 og 1804] havde jeg boet med Steffens i Runddelen af Frederiksberg Allé i det Hus, som siden tilhørte General Haxthausen. Her skrev jeg Sovodrikken, Frejas Alter og Thors Reise« (»Erindringer« I, S. 224. — Steffens og Oehlenschläger boede ellers ikke sammen 1804).
- 112 *Sophia* Oehls Søster Sophia, Anders Sandøe Ørstedes Hustru, døde $\frac{1}{2}$ 1818.
Ved Festen den 14. November 1849. Ved Festen paa Skydebanen i Anledning af Oehls 70 Aars Fødselsdag blev dette Digt fremsagt som Svar paa Skuespiller N. P. Nilsens Festtale. Trykt første Gang i »Adam Oehlenschläger. Et Mindeskrift om Festen den 14. November 1849«, u. A.
- 114 *som kom paa Frejas Kærre* En Gudinde for Taknemlighed i Frejas Følge kender den nordiske Mytologi ikke; Oehl. vil vel blot sige, at Taknemlighed og Kærlighed er beslægtede Føljelser.
Min Konge, som høimodigt mig belønner Oehl. havde samme Dag modtaget Dannebrogordenens Storkors. *bugner* segner.

LANGELANDS-REISE

Sammen med Niels Ørsted, Hans Christian og Anders Sandøes yngre Brøder, rejste Oehl. i den første Uge af Juli 1804 til Rudkøbing for at besøge Apoteker Søren Ørsted. (Brev til Christiane, dateret Rudkøbing 10. Juli, i »Erindringer« I, S. 219—220). Opholdet blev brat afbrudt ved Meddelelsen om Steffens' forestaaende Afrejse fra København; straks i Begyndelsen af August var Oehl. tilbage i Hovedstaden. Størstedelen af Digtkredsen, hvorefter nærværende Udgave bringer et Udvalg paa 20 af 38 Digte, er skrevet under Opholdet i Rudkøbing; »Lange-

- lands-Reise« tryktes første Gang i »Poetiske Skrifter« I, 1805. Se Indledningen S. IX ff.
- 119 *Indledning*. Oehl. havde som Barn overværet Enkedronning Juliane Marias Bisættelse i Roskilde 1796; bortset fra Besøg hos Skuespiller Rosing i Fredensborg havde han ellers ikke været længere borte fra København end i Dyrehaven. Versemaalet er her (som i »Saxo Grammaticus«, »Overgang«, »Corsoer«, »Birkners Gravskrift«, »Thorsing«, »Overfarten fra Vemmenæs«) det elegiske Distichon. Se Note til Side 65.
- 121 *Fil Saxo Grammaticus*. Oehl. havde i Vinteren forud (»det taagede Veir«) under Arbejdet paa »Vaulundus Saga« gjort sproglige Studier i Vedels Saxo-Oversættelse.
- 122 *den hellige Hvælving* Roskilde Domkirke. Isserfiorden. Versemaalet; firefodede Trækvær, Variation af det spanske Romancevers; andre Variationer findes i »Anders-Skov« og »Omæftning«, *flux* rede.
- 124 *Roskilde Domkirke*. Terzinerens Rimstilling er her -- modsat »Ellehsien« -- korrekt gennemført.
- 126 *et Taarn af Blødetræ* maaske et Monstranshus; Blødetræ ell. Blødiræ er Træ, hvis Ved er blødt som Poppel, Pil etc.
- 127 *disse Piller* Da Peder Sunesøn (Biskop 1191--1214) begyndte Opførelsen af den nuværende Domkirke, blev Benene af den gamle Kirkes Stiftere og Velgørere: Harald Blaastand, Svend Estridsøn, hans Moder Estrid (ikke -- som sagt paa S. 125 -- hans Dronning) og Biskop Vilhelm optagne af deres Grave og indmurede i Korets fire store Piller.
- 128 *det stolte Marmor* Christian den Femtes og Frederik den Fjerdes Gravmæler i Højkoret. *De danske Kongers Børn* Kisterne findes i Hvælvingen under Højkoret. *den tapre Juul* Viceadmiral Just Juul, faldt i Slaget ved Rügen $\frac{3}{4}$ 1715.

- 129 *Her hviler Saxo* Efter Traditionen er Saxo begravet i nordre Korsfløj; et latinsk Epitafium paa Væggen, som Biskop Lage Urne har ladet opsætte (fornyset 1728), udpeger en indskriftløs Sandsten i Gulvet som hans Grav.
Femte Fredrik Indtil 1625 stod Fredrik den Femtes og Christian den Sjettes Kister i Christian den Fjertes Kapel.
Fjerde Christian Kongens Kiste stod dengang i de hvælvede Kældere under Kapellet.
hans søde Fædre Frederik den Andens og Christian den Tredjes pragtfulde Gravmæler i Helligtrekongers Kapel.
- 130 *Andersskov*. Antvorskov Kloster har ingen Forbindelse med den populære Folketale, *Slagelse*. Præsten Hellig Anders († 1205), hvis Kors paa »Hvilehøj» nævnes S. 133. Navnet Antvorskov afledes af oldn. *öndverðr*: »modvendte» o: det Sted, der ligger ved Skovens Begyndelse, eller af gmltdansk *andvord*: Overdragelse. Klosteret, grundlagt af Valdemar den Store, tilhørte Johanniterordenen og blev efterhaanden et af de rigeste i Landet; Betegnelsen *Guds frygts tarvelige Bolig* er derfor lidet rømmende.
- 131 *Iød nu intet Skud* Anakronisme. »Bucstrængens Hvi men» kan næppe, som Poul Møller vil mene, have forstyrret Munkenes Læsere.
- 133 *stolte Sale* Efter Reformationen ombyggedes Klosteret ca. 1580 til et kongeligt Slot (Frederik den Anden døde her 1588), men forfaldt efterhaanden og solgtes 1774. 1804 ejedes det af Constantin Bruun.
- 134 *Corsøer*. I »Professor Oehlenschlägers Erklæring til Publikum om hans personlige Forhold til Justitsraad Baggesen», 1818, S. 6—8, siges Digtet at være fremkaldt af Hårmen over Baggesens respektløse Omtale af Goethe i »Gedichte», 1803; og i »Fyensreisen», 1835 (Digtet »Personsposten») regner Oehl. denne Ungdomsspøg for den oprindelige Aarsag til Baggesens Had og derved Udgangspunktet for den hele

- Fejde. — Baggesen svarede smukt 1807 med Digtet »Frederiksbergs Slot« (»Poetiske Skrifter«, Arlands Udgave, V, 1903, S. 46).
Stabelstad med Privilegium paa »alene at maatte bruge den udenlandske Handel« blev Korsør 1661 samtidig med København.
- Birkners Gravskrift. M. G. Birckner (1756—1798), fra 1792 Kapellan i Korsør, typisk liberal Rationalist, hvis Produktion især drøftede TrykkeffethedsSpørgsmaalet.
135. Svendborg Sund. Digtet er skrevet undervejs paa Bagsiden af Oehls Rejsepas. (Vilh. Andersen: »Adam Oehlenschläger« I, 1899, S. 129).
Kirken Set. Jørgens Kirke ved Svendborg Sund.
røder for Freya en blomstrende Seng Freya her Frugtbarhedens og Blomsternes Gudinde. Se det tilsvarende Udtryk om Flora S. 147.
136. Thorsing. Niels Juul fik ikke Taasinge som Løn for Sejren i Køge Bugt den 1. Juli 1677, men købte for sin Andel af Priscpengene fra Slaget 1678 Kongens Part af Øen. Skildringen af selve Slaget uhistorisk; Christian den Femte overværede det fra Skanør Strand, ikke fra »sin Borge«, og han blandede sig ikke i Admiralens Dispositioner.
139. *Karbunkler* gl. Betegnelse for røde Ædelsten.
140. *Odysseus* Odysseen V, V. 424—435.
Tritoner Havguddomme i Poseidons Følge.
141. *Jord-Ombelteren* homerisk Betegnelse for Poseidon.
 Omskiftning. I korrekt Efterligning af det spanske (dog ustrofiske) Romancevers er det fulde Rim i de lige Linjer (2—4—6 etc.) erstattet af Vokalrim, *Assonans*, paa samme Vokal (y) gennem hele Digtet, medens de ulige Linier er urimede.
Auriga (lat.) Vognstyrer, Kusk.
142. *Hexametret svalmed op* Denne og den følgende Strofe efterligner et Epigram af Schiller (»Votivtafel« Nr. 56, »Das Distichon«):

Im Hexameter stieg des Springquells blühige Säule,
 Im Pentameter drauf fällt sie melodisch herab.

- Romanzen* det spanske firfodede trokiske »romancero«-Versemaal, hvori dette Digt er skrevet.
- 143 *Faarevejle Skov*. Ved Herregaarden Faarevejle, 2 Kilometer Syd-Vest for Rudkøbing.
Lessing! Din Natsn Gotthold Ephraim Lessing (1729—1781); det dramatiske Digt »Nathan der Weise« udkom 1779. »Erindringer« II, S. 35: »Lessing havde jeg aldrig givet slip paa; og mod den romantiske Skoles Dadel, fordi man fandt ham for kold-forstandig, havde jeg allerede i min Langelandsreise skrevet et Stykke til Lessing«.
- 144 *Kitharen* oldgræsk Strenginstrument, der minder om Lyren.
Gibbs»Billedet. Spottedigtet over Jeanne d'Arc, »La Pucelle« [som han dog 1804 vistnok kun kendte af Omtale], havde, fortæller Oehl. selv i sit Tidsskrift »Prometheus« (IV, 1833, S. 48—49), ophidset ham mod Voltaire. Senere ændredes hans Dom over ham kensdeligt; han mildnede Strofen meget i »Samlede Digte« 1823 og rettede saaledes »den frosne Spottefugl« til »den fine Spottefugl«.
- 145 *naar Aanden hvilde* naar jeg digtede uden Inspiration.
- 146 *en Cypres Digtet* »Evalds Grav« S. 81.
Morgen»Vandring. Sml. Indledningen S. XI.
En vældig Steenhob Det omtalte Oldtidsmindesmærke — åbenbart en Langdysse — eksisterer ikke mere, og dets Plads kan ikke med Sikkerhed paavises, lige som der heller ikke med Sikkerhed kan oplyses noget om de to andre Højes Beliggenhed. Dyssen har vistnok været en senere fjærnet Stendysse »Prædikestolene« (Kragholm Matr. No. 4), der laa et Stykke inde paa Marken Nord for Vejen fra Rudkøbing til Faarevejle, kort før Vejen til Kragholm drejer af. Der kendes fremdeles to Høje i Nærheden; den ene laa, hvor Vejen til Faarevejle drejer af fra Landevejen fra Rudkøbing til Ristinge, den anden lidt sydligere Syd for Faarevejle-Vejen. (Velvilligst meddelt af Hr. Købmand J. Winther, Langelands Museum, Rudkøbing).
- 148 *teer* viscr.

- 149 *Flora* Se Note til S. 43.
- 150 *Syrinx* For at undgaa Skovguden Pans Efterstrøbelser blev Nymfen *Syrinx* paa sin Bøn forvandlet til et Siv, hvoraf Panfløjten blev skaaret.
Daphne Apollons Elskede. *Daphne*, forvandlede til et Laurbærr træ; Laurbærkransen er derfor Digternes Løn.
Artemis her Maanegudinde.
- 151 *Hekate* her Nattens Gudinde.
Jomfrurossen gl. Betegnelse for Provinssrose, *rosa gallica*, her vel blot en nysudsprungen mørk Rose.
Natten Denne og den følgende Strofe er muligvis inspireret af Carstens' Tegninger til Karl Philipp Moritz' græske Mytologi (1791) eller af Lessings Skrift »Wie die Alten den Tod gebildet« (1769); Thorvaldsens Relief af Natten er fra 1815.
- 152 en *Yngling* Apollo, Dagens og Digtekunstens Gud; hans gyldne Pile bringer en hurtig og let Død.
- 153 *Hvo veed hvor nær mig er min Ende?* Første Vers (frit citeret efter Hukommelsen) af Æmilia Juliane af Schwarzburg-Rudolstadt's kendte Gravsalm, oversat af Rostgaard (Psalmebog for Kirke og Hjem Nr. 450).
- 154 *Togtet til Thorsing*. Oehls græske Kundskaber var ikke store; den homeriske Stil og Kompositionsmaade studerede han derfor i Voss' tyske Oversættelse af »Iliaden« og »Odysseen«. Versemaalet er Hexametret.
Syng om det hellige Tog Spøgefuld Efterligning af Muscipal-kaldelserne i Indgangsversene til »Iliaden« og »Odysseen«.
Erikiden Eriksen. Har vel haft Førefarten fra Vemmenæs til Rudkøbing.
- 155 *Adrasteias Yngling* Borgmester Chr. Ditlev Westergaard (Borgmester og Byfoged i Rudkøbing 1802—1810). *Adrasteia* (gr.) er Retfærdighedens Gudinde.
Hemestav Herolderne stod under Beskyttelse af Hermes, Veltalenhedens Gud.
Orkos Dødsriget.
Aides gl. Form for; Hades, Underverdenens Gud.

- 156 *Atropos* en af Skæbnegudinderne.
Ørstæden, Asklepios Søn Apoteker Søren Ørsted.
Selv i Rødet han sad forhindred usalige Tvedragt
Ørsted var Raadmand og Forligelsescommissair.
- 157 *Indbildningens Horn-Port* Odysseen XIX, 562 ff.
- 159 Den følgende Scene er et Sidestykke til første Sang af »Peder Paars«.
Demeter Agerdyrkingens og Frugtbarhedens Gudinde.
Aiolos Vindenes Gud.
- 161 *Favoner* (lat.) Vestenvinde, svarer til Grækernes *Zephyros*.
Nileus den graa Hansøide Skipper Niels Hansen.
- 162 *den blussende Gud Dionysos* Myten fortælles i de homeriske Hymner (Nr. 7).
- 164 *Arion* gr. Digter fra Methymna paa Lesbos. Fortællingen om hans underfulde Redning stammer fra Herodot (I, Kap. 23).
- 166 *Hamadryader* Guddomme for Træerne, som intet har med Havet at gøre. Forveksling med Nercider. — *Thetis* en af Nereiderne, Achilleus' Moder.
- 167 *Euros* og *Notos* Sydøstvinden og Søndenvinden.
- 168 *den vægtige Stang* Baadshagen.
- 169 *Hjemfarten*. Versemaalet, kendt fra Horats, er »det større asklepiæiske Metrum« (— v — vv — || — vv — || — vv — v —).
Blus fra Aalefiskere.
- 170 *May* unge Bøgegrene.
Øe Sis mellem Vemmenæs og Kudkøbing.
Katastrofe. Som en naturlig Følge af det senere kølnede Venskab mellem Oehl. og Steffens omarbejdes des dette Digt stærkt i anden Udgave af »Langelandsrejsen« (»Samlede Digte« I, 1823).
- 172 *Din Ven* I Foraaret 1804 blev Steffens kaldet til Professor i Halle. Afrejsen fandt Sted i Beg. af August — i »Kiøbenhavns Adress-Contoirs Efterretninger« for Mandag den 6. August 1804 findes under Rubriken »Reisende: Dr. Steffens til Kiel — men først i September ankom Steffens til Halle.

- 175 *Et barnligt Spil* I Focersoms »Poetisk Lommebog for 1813« (1812) findes »Knud Lavard. Fragment, skrevet 1804« -- de to eneste bevarede Scener af en aldrig fuldførd Tragedie.
- 176 *Camoenae Sanggudinden*.

JESU CHRISTI GIENTAGNE LIV I DEN AARLIGE
NATUR

- Affattelsestid: Eftersommeren 1804 (»Erindringer« I, S. 220); trykt første Gang i »Poetiske Skrifter« I, 1805, hvis Tekst nærværende Udgave følger. Enkelte usikre Læsemaader er kontrollerede efter Originalmanuskriptet (i Samlingen paa Frederiksberg). I den tyske Oversættelse, som Oehl. foretog i Paris 1807, udvidedes Digtningen med otte nye Digte: »Den hellige Familie«, »Barnet lærer i Templet«, »Johannes i Stormen«, »Nicodemus«, »Paulus«, »Transfigurationen«, »Paaske«, og »Pindse«, som optoges i anden danske Udgave: »Samlede Digte« II, 1823. Samtidig ændredes Titlen til »Aarets Evangelium«. Se Indledningen S. XIII og Vilh. Andersen: »Guldhornene«.
- 182 *stolte Phariseer* den brændende Solvarme.
Nødtarftigheden Bekymringen for det daglige Brød; den prosaiske Nyttemoral.
- 183 *Sug Vemod ey sødt — Af Maanens Horn!* Sm. »Violerne« S. 60.
mægter hen fornaar at naa hen.
Troer du da af Brød etc. Matth. Ev. IV, V. 4.
- 184 *axelfæste* senere rettet til *axefæste*.
- 186 *Jeg min Gud vil aldrig friste* Matth. IV, V. 7.
Ærgjerrigheden og Ynglingen Matth. IV, V. 8—10.
- 187 *med Vænd kun jeg døber* Matth. III, V. 11.
- 188 *Jesu Lære*. Digtet er en Parafrase af Bjærgprædikenen. (Matth. Kæp. V—VII).
Tænk ey med Ængsten idag paa den Dag imorgen! Matth. VI, V. 37.
- 188—189 *Sparven ... Lillier og Græs* Matth. VI, V. 26—30.
- 189 *Taber det Kræften* Matth. V, V. 13.
- 190 *Hæv da din Aand* Matth. V, V. 16: »Lader eders Lys